

nikoli tedy podle nynějšího administrativního členění, které zemské hranice záměrně nerespektuje.

Druhá, již zcela podružná výhrada se týká pojmenování některých zaniklých lokalit podle blízké existující lokality. U těch sídel, která zanikla ještě ve fázi budování, se jméno často ani nedostalo do písemných pramenů. U zaniklých středověkých vesnic se to řeší pojmenováním typu „Zaniklá ves u ...“, což lze považovat za vhodnější i zde (Radkov, Vícov). Jména jiných zaniklých měst však známa jsou (zvláště pokud jejich existence byla delší) a měla být použita – tak jako v případě zaniklých Potvorovic u Nového Poddvorova. Typicky Podhradí (nikoli Zvíkov), Podhradín (nikoli Hazmburk), Odranec (nikoli Stará Dubá) – na druhé straně uvedení pod jménem hradu, ke kterému byla přihrazena, má také své výhody.

Ne zcela jasná je metodika a zdroj klasifikace mapy měst a městeček kolem roku 1500 na s. 42–43 prvního svazku, kde je jako městečko vyznačen například Nový Bydžov, který byl jako opevněné zeměpanské město založen a nikdy městem nepřestal být. Klasifikace se zdá být nesprávná i v některých dalších případech – a spíše jako nedopatření přejdeme fakt, že jako královské město je vyznačen novodobý Český Těšín, zatímco příslušný titul náleží městu Těšín (Cieszyn), které v roce 1920 připadlo Polsku. Tato i další dvoustránkové mapy jsou vlivem knižní vazby špatně čitelné na předělu stránek.

Závěrem je možno konstatovat, že vzniklo dílo po všech stránkách mimořádně kvalitní a cenné, které posouvá znalostní bázi nejen o městských fortifikacích, ale i o městech jako takových na zcela novou úroveň a neobejde se bez něj nikdo, kdo se fortifikacemi a urbanismem zabývá. Řadí se k tomu vůbec nejdůležitějšímu, co u nás bylo nejen v posledních desetiletích vydáno. Vzniklo v rámci institucionálního výzkumu Národního památkového ústavu a potvrdilo jeho roli jako dnes jednoho z nejdůležitějších vydavatelů odborné literatury z oboru kulturního dědictví.

Ing. arch. Karel KUČA
karel.kuca@gmail.com

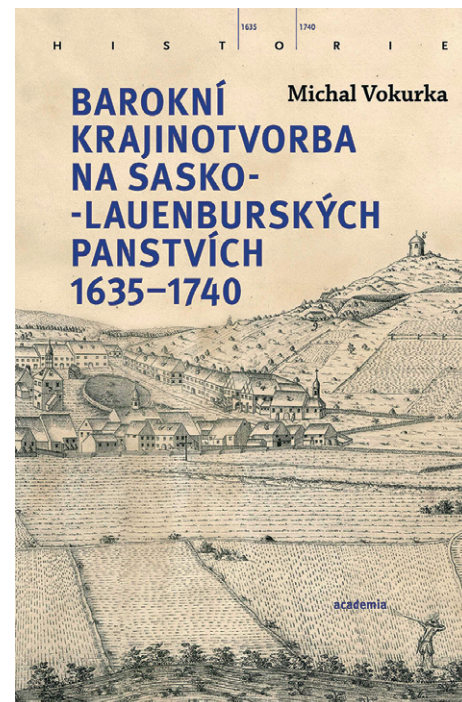
Známé i neznámé krajinářské počiny sasko-lauenburských vévodů

VOKURKA, Michal. *Barokní krajinotvorba na sasko-lauenburských panstvích. 1635–1740.* Praha: Academia 2022. 252 s. ISBN 978-80-200-3306-2.

V roce 2022 vyšla v knižní podobě přepracovaná diplomová práce Michala Vokurky o barokní krajinotvorbě, kterou obhájil na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Je to kniha pozoruhodná nejen tím, že podrobně představuje krajinářské aktivity tří generací šlechtických majitelů z významného říšského rodu, jejichž fundace jsou zřejmě i proto, že v polovině 18. století Sasko-Lauenburští z českých dějin mizí, pozapomenuty a teprve v poslední době postupně objevovány. Toto objevování se však zatím týkalo jen těch nejvýznamnějších a nejreprezentativnějších počínů, jakými byly zámky a jejich zahrady či poutní areály. Michal Vokurka naopak nabízí „inventarizaci“ všech záměrných stop v krajině a nevyhýbá se ani počínům ryze hospodářským, které sice nebyly tak spektakulární, ale měly na podobu krajiny zásadní vliv.

Vokurkova práce vychází z historicko-geografického přístupu a v podrobné práci s prameny, včetně zahraničních, se nezapře historické školení autora. Zásadní je sice nedlouhá, ale metodicky podnětná úvodní kapitola, v níž autor vymezuje svůj badatelský přístup. Jednak zde definuje pojem krajinotvorba, který se objevuje již v názvu knihy a který je důsledně používán v následujícím textu. Za podnětné považují to, že autor pod tento pojem zahrnuje veškerou záměrnou činnost v krajině, zde konkrétně činnosti iniciované vlastníky panství. Zahrnutí hospodářské činnosti a staveb pod pojem krajinotvorba není běžné, ale v kontextu sledovaných aktivit, kdy stavby reprezentativní a hospodářské byly spolu často provázány či se vzájemně podmiňovaly, je to logický přístup. V českém kontextu je pak důležité poukázání na souvislosti krajinotvorby s obnovou katolické zbožnosti po tridentském koncilu.

Těžiště knihy leží v podrobném popisu krajinářských počínů Julia Jindřicha Sasko-Lauenburského, Julia Františka Sasko-Lauenburského, Sibylly Augusty Bádenské a Anny Marie Františky Toskánské na jejich majetcích v Čechách a ve Svaté říši římské národa německého ve století od poloviny 17. do poloviny 18. století. Julius Jindřich Sasko-Lauenburský získal pozemky v Čechách v rámci pobělohorských konfiskací v roce 1635 a své majetky Sasko-Lauen-

burští postupně rozšiřovali sňatky i nákupy. Jednalo se finálně o panství Toužim, Ostrov (nad Ohří), Údrč, Brložec, Podbořany, Děpolovice, Hauenštejn, Měděnec, Záběhllice, Zákupy, Horní Police, Ploskovice, Svíдов, Buštěhrad, Tachlovice, Zvoleněves a Kácov v západních, severních a středních Čechách a Lauenbursko a Bádensko na severu, respektive západě Svaté říše. Všechna tato panství Vokurka sleduje jednotnou metodikou, čímž vynikají shody i rozdíly v krajinotvorbě na jednotlivých panstvích. Shody byly dány stejnou či příbuznou – v případě sester Sibylly Augusty a Anny Marie Františky – osobou stavebníka, který sledoval svůj koncept a využíval služeb stejných architektů, stavitelů a dalších řemeslníků. Rozdíly naopak vypluly z různých ekonomických i přírodních podmínek na jednotlivých panstvích, z jejich různého využívání, kdy na některých panstvích byly budovány vysoce reprezentativní rezidenční areály a jiné měly primárně hospodářskou funkci, a také z různé délky vlastnictví daného panství v sasko-lauenburském rodě, jež mohla ovlivnit intenzitu úprav. Na každém ze sledovaných panství jsou podrobně popsány panské stavby a jejich kompoziční začlenění do krajiny a ve vztahu k jiným stavbám či objektům (např. sochám a morovým sloupům). Právě záměrnost kompozice odlišovala vrchnostenské počiny od běžné hospodářské činnosti a demonstrovala přítomnost vrchnosti na panství, i když její reálné sídlo bylo jinde či se vrchnost přesou-

vala mezi více rezidencemi. Podrobné srovnání všech panství v držení jednoho rodu také ukazuje sídelní a hospodářské strategie a rozvíjení rodového odkazu např. budováním kaplí Panny Marie Einsiedelské.

V závěru knihy pak autor stručně srovnává krajinotvorbu sasko-lauenburských vévodů s aktivitou jiných rodů v Čechách a ukazuje, že krajinářské počiny Sasko-Lauenburských nebyly v době raného novověku ojedinělé. I jiné rody, jež disponovaly větším pozemkovým majetkem, sledovaly ve svém přístupu ke krajině obdobné strategie. Možností pro komparativní výzkum se otevírá celé spektrum.

Knihla Michala Vokurky o barokní krajinotvorbě na sasko-lauenburských panstvích je ukázkou bravurně zvládnuté historicko-geografické práce s promyšlenými východisky a teoretickým ukotvením. Zároveň potěší milovníky regionální historie a území, o nichž se v knize píše, neboť se v ní dozvedí řadu nových skutečností a širších souvislostí.

RnDr. PhDr. Markéta ŠANTRŮČKOVÁ, Ph.D.
Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i.
santruckova@vukoz.cz

The set of buildings of the Czechoslovak Embassy in Beijing. Architecture and conservation

Petr KLÍMA

In addition to exhibition pavilions, there were a number of embassy buildings among the most prominent structures used to present Czechoslovakia abroad during the period of “state socialism”. This study focuses on the circumstances of the creation, the resulting form, and the further fate of the set of buildings of the former Czechoslovak embassy in Beijing in the context of the representation of the state and the monumental values of “state” architecture. Following the construction of the embassy in Moscow (designed by Soviet architects), the building in Beijing was the first similar task for the Ministry of Foreign Affairs in almost two decades. At the time, there was no obvious guide for the ideological concept of the task. The design by Karel Filsak, who succeeded in a competition in 1956 and continued his work together with Karel Bubeníček, Jiří Louda, and Jan Šrámek, was created at a time when domestic architecture was beginning to retreat from the positions of socialist realism. Filsak took his starting point in modern classicism, but in their quick response to the contemporary world scene, he and his colleagues went beyond its stylistic framework. The project was also influenced by economic considerations, as cost-cutting led to a series of cutbacks. Despite the termination of the set after the division of Czechoslovakia, as well as the partial modifications that the embassy buildings have undergone, it is clear that more than 60 years after its completion, the entire complex has unquestionable heritage value. This is also the case for the other buildings of today’s Czech embassies from 1948–1989. The final part of this study analyses the recent approach of the Czech state to valuable architectural heritage that does not fall within the scope of domestic conservation and extends the scope here to other embassies from the post-war era, led by the embassy in Berlin, which was threatened with demolition just a few years ago. In a situation where architecture for the representation of the state abroad no longer reaches its former importance, the text explores the possibilities of protecting the heritage values of the buildings in question.

Illustrations: Fig. 1. Mosgorprojekt, headquarters of the Czechoslovak Embassy in Moscow, 1954–1955, exterior of the building; Fig. 2. Ibid, interior of the building; Fig. 3. Karel Filsak – Karel Bubeníček – Jiří Louda – Jan Šrámek, set of buildings of the Czechoslovak Embassy in Beijing, 1958–1961, the official part of the main building as seen from the street; Fig. 4. Czechoslovak Embassy in Beijing, 1958–1961, courtyard in front of the office part of the main building and the commercial department building; Fig. 5. Karel Filsak – Karel Bubeníček – Jiří Louda – Jan Šrámek, competition design of the Czechoslovak Embassy in Beijing, perspective of the whole, 1956; Fig. 6. Competition design of the Czechoslovak Embassy in Beijing, situation, 1956; Fig. 7. Competition design of the Czechoslovak Embassy in Beijing, street view of the main entrance, 1956; Fig. 8. Competition design of the Czechoslovak Embassy in Beijing, courtyard of the main building, 1956; Fig. 9. Competition design of the Czechoslovak Embassy in Beijing, reception hall, 1956; Fig. 10. Martin Kusý, competition design of the Czechoslovak Embassy in Beijing, view of the entrance hall, 1956; Fig. 11. Ibid, competition design of the Czechoslovak Embassy in Beijing, model, 1956; Fig. 12. Gustav Paul, competition design of the Czechoslovak Embassy in Beijing, model, 1956; Fig. 13. Ibid, competition design of the Czechoslovak Embassy in Beijing, situation, 1956; Fig. 14. Josef Havlíček, competition design of the Czechoslovak Embassy in Beijing, the entire set as seen from the street, 1956; Fig. 15. Ibid, competition design of the Czechoslovak Embassy in Beijing – courtyard, 1956; Fig. 16. Ibid, competition design of the Czechoslovak Embassy in Beijing – view of the reception hall, 1956; Fig. 17. Ibid, competition design of the Czechoslovak Embassy in Beijing, situation, 1956; Fig. 18. Emil Belluš, competition design of the Czechoslovak Embassy in Beijing, model, 1956; Fig. 19. Ibid, competition design of the Czechoslovak Embassy in Beijing, view of the interior of the ensemble, 1956; Fig. 20. Ibid, competition design of the Czechoslovak Embassy in Beijing, situation, 1956; Fig. 21. Ibid, competition design of the Czechoslovak Embassy in Beijing, entrance hall, 1956; Fig. 22. Views of the embassy buildings; Fig. 23. Karel Filsak – Karel Bubeníček – Jiří Louda – Jan Šrámek, design of the Czechoslovak Embassy in Beijing – floor plan diagram of the 1st floor of the office and residential building, second half of the 1950s; Fig. 24. Karel Filsak – Karel Bubeníček – Jiří Louda – Jan Šrámek, design of the Czechoslovak Embassy in Beijing – floor plan diagram of the 2nd floor of the office and residential building, second half of the 1950s; Fig. 25. Karel Filsak – Karel